

IZHAJA VSAK DAN

Člani obrednih in prazničnih ob 5., ob ponedeljkih ob 9. zjutraj. Posamične štev. se prodajajo po 3 nvd. (6 stot.) v mnogih nakupovalnih v Trstu in okolici, Gorici, Kranju, St. Petru, Postojni, Sočani, Nabrežini, Sv. Luciji, Tolminu, Ajdovščini, Dornbergu itd. Zastarele štev. po 5 nvd. (10 stot.).

OBLAGI SE RAČUNAJO NA MILIMETRE v širokosti 1 milona. OENE: Trgovinski in obrtni oglaš po 8 st. mm, omarnice, nahvale, poslanice, oglaš denarnih zavodov po 8 st. mm. Za oglaš v tekstu lista do 5 vrst 20 K, vsaka nadaljna vrsta K 2. Mali oglaš po 4 stot. beseda, najmanj po 40 stot. Oglaš sprejema Inzeratni oddelček uprave „Edinosti“. — Plačilo se izključno le upravi „Edinosti“. — Plačilo in utrošilo v Trstu.

EDINOST

Glasilo političnega društva „Edinost“ za Primorsko.

V edinosti je moč!

NAROČNINA ZNAŠA

za celo leto 24 K, pol leta 12 K, 3 mesece 6 K; na na ročno brez doplačila naročnine, se uprava ne ozira. Naročnina na naslednje izdaje „EDINOSTI“ stane: za celo leto Kren 2-20, za pol leta Kren 2-10.

Vsi dopisi naj se pošiljajo na uredništvo lista. Nepravilna pisma se ne sprejemajo in nekepele se ne vračajo. Naročnine, oglaš in reklamacije je pošiljati na upravo lista.

UREDNIŠTVO: ulica Gergio Galatti 18 (Narodni dom)

Izdajatelj in odgovorni urednik: STEFAN GODINA. Lastnik: henzorij lista „Edinost“. — Tiskar: Tiskarna „Edinost“ v Trstu, ulica Gergio Galatti štev. 18.

Polno-hranilni račun št. 841-652. TELEFON št. 11-57.

Razbijalci in vandali iz dne 4. septembra pred sodiščem.

Danes predpoludne ob 9. uri je pričela razprava proti onim 16 junakom, ki so dne 4. septembra t. l., skupaj z več drugimi, ki so pa ostali nepoznani, divjali proti vsemu, kar je slovanskega v Trstu. Dogodek je našim čitateljem dobro znan.

Dne 4. septembra t. l. je bila priredila puljska „Narodna Delavska Organizacija“ izlet s parnikom v Trst. Parnik z izletniki je priplul v tržaško luko okolu 11. ure predpoludne.

Že več dni prej so pa Lahi agitirali proti temu izletu in sklicevali protestne shode, ker so — tako so trdili — smatrali ta izlet za izzivanje narodnega čuta in za kršenje italijanskega značaja tržaškega mesta.

Sadovi tega agitiranja so se pokazali takoj po prihodu puljskih izletnikov v Trst.

Se pred prihodom parnika se je bila zbrala množica demonstrantov na pomolu sv. Karola. A ko so se izletniki izkrcali na pomolu IV. v svobodni luki, so se demonstrantje s pomola sv. Karola zapodili po mestu, kjer so potem divjali proti vsemu, kar je bilo slovanskega.

Moramo tu omeniti, da si do „Narodnega doma“ niso upali, ker je bila na trgu pred „Narodnim domom“ zbrana več tisoč glav broječa množica našega ljudstva.

Idoč po mestu, so demonstrantje, ki so se bili že v naprej v to svrhu oborožili s kamenjem, razbili nekaj šip pri „Jadranski banki“, pri „Živnostenski banki“ in pri „Ljubljanski kreditni banki“. — Dalje idoč so dospeli do knjigarne našega Josipa Gorenjca in razbili tudi tu več šip; zatem so šli v ulico S. Francesco d'Assisi pred „Trgovsko-obrtno zadrugo“, kjer so razbili nadpisno tablo in več šip v hišnih vratih.

Niti nadpisna tabla slovenske babice Margarite Rogelj v ulici S. Francesco d'Assisi št. 6 jim ni dala miru: sneli so jo se zida in jo poškodovali.

Najhuje so pa divjali pred kavarno Minerva v ulici dell'Acquedotto. Kakor znano, je lastnik kavarne, Josip Kranjc, Slovenec, in že v ulici S. Francesco so demonstrantje vpili: „Andemo al caffè Minerva! Andemo dal ščavo!“

Prišedši pred to kavarno, so demonstrantje ob vsikliku „Abasso i ščavi“ s kamenjem razbili velike šipe v oknih kavarne, velika zrcala v kavarni in obenem vdrli v kavarno in tam razbili posodo, stolice in mize.

Lučanje kamenja, je pa merilo tudi proti veži hiše, v kateri se nahaja kavarna, tako, da so bile razbite nekatere šipe hišnih vrat in portirjeve lože v veži, a obenem se je od strani demonstrantov streljalo z revolverjem proti kavarni.

Škoda, ki je bila o tej priliki provzročena lastniku kavarne, je bila ocenjena približno na 2000 kron.

A demonstrantje niso divjali le proti lastnini, marveč tudi proti osebam posameznim Slovencev, kajti na več točkah mesta tekom obhoda demonstrantov je bilo napadenih, zlostavljenih in izpostavljenih resni nevarnosti več oseb slovanske narodnosti, ki so na ta način, poleg telesnih poškodb, trpele tudi kršenje njih osebnosti.

Na podlagi rezultatov poizvedb, ki jih je takoj uvedla, je policija aretovala več oseb. Nekateri, ki se jim ni moglo dokazati, da so se vdeležili izgrediv, so bili izpuščeni, a 16 njih se še do danes nahaja v zaporih.

In ti so:

- 21 letni dimnikar Alojzij Dukič, doma iz Trsta;
- 19letni mehanikar Silvij Tagliapietra, doma iz Buj;
- 21 letni privatni uradnik Teodor Madritz, doma iz Trsta;
- 30 letni težak Ivan Tomè, doma iz Trsta;
- 20 letni privatni uradnik Josip Vidali, doma iz Pule;
- 21 letni občinski uradnik Albert Leiler, doma iz Trsta;
- 36 letni Kozma Nuzzi, doma iz Massafre (provincija Lecce v Italiji);
- 15 letni Cezar Ancona, ki je sicer rojen v Trstu, a pristojen v Padovo v Italiji;
- 17 letni privatni uradnik Marij Valle, doma iz Trsta;
- 15 letni elektrotehnični vajenec Vik-

tor Bevilacqua, doma iz Vidma v Italiji;

18 letni slikar (?) Henrik Müller, doma iz Poreča;

18 letni sladolekar Alojzij Marassi, doma iz Maniago v Italiji;

17 letni elektrotehnik Gennaro Russo, doma iz Paregnana (provincija Bari v Italiji);

19 letni čevljar Henrik Fabris, doma iz Trsta;

36 letni terasir Albert De Santi, ki je sicer rojen v Trstu a pristojen v Benetke, in

17 letni mesar Marij Juriša, doma iz Trsta.

Vse skupaj toži c. kr. državno pravdnštvo zločina javnega nasilstva po § 85 a) b) kaz. zak., kaznjivega v smislu § 86 kazenskega zakonika, kazenska mera od enega do pet let težke ječe — in sicer zato ker so:

a) zlohotno poškodovali tujo lastnino za znesek preko K 200 (in to v gori navedenih slučajih) in

b) da so obenem izvrševali rečena zlohotna poškodovanja z lučanjem kamenja in drugih predmetov in s tem provzročili nevarnost za življenje in osebno varnost drugih ljudi.

Se posebej pa so toženi Teodor Madritz, Henrik Müller in Albert De Santi zločina javnega nasilstva predvidjenega v § 93 kaz. zak. in kaznjivega po § 94 kazenskega zakonika, II. kazenska mera, in sicer:

a) toženca Müller in Desanti, ker sta v ulici Carducci napadla in zlostavila nekolicu Slovencev;

b) toženec Madritz, ker je na trgu della Barriera vecchia napadel in zlostavil nekega Mihaela Zgonc, ob kateri priliki je ta poslednji zadobil lahke telesne poškodbe —

in so s tem, ne da bi imeli nad napadenimi osebami nikako oblast, ne vzroka smatrati jih krivim zločina, zabranili istim osebam rabo njih osebnosti.

Dalje so Marij Valle, Gennaro Russo, Henrik Fabris in Albert De Santi toženi tudi zločina javnega nasilstva po § 81 kaz. zak. in kaznjivega v smislu § 82 kaz. zak., in sicer:

a) Valle, Russo in Fabris, ker so v ulici Nuova lučali kamenje na redarje, ki so bili prihiteli, da razpode demonstrante, ki so lučali kamenje proti „Živnostenski Banki“, in

b) De Santi, ker je suval redarja Bronzin, ko ga je bil aretoval radi napadov na Slovence v ulici Carducci, in se mu trgal iz rok, skušavši se na ta način rešiti.

in so se torej s tem — De Santi potom dejanskega zlostavljenja, a Valle, Russo in Fabris tudi potom nevarnih groženj in oboroženo roko — vpriili osebam, ki so navedene v § 68 kaz. zak., in to v hipu, ko so rečene osebe vršile svojo službo, in v svrhu, da bi na ta način preprečili izvršitev te službe.

Slednjič je Marij Juriša tožen tudi delikta predvidjenega in kaznjivega po § 283 kaz. zak., in sicer zato, ker se ni hotel pokoriti vzkazom redarjev, ko so demonstrantom v ulici Carducci veleli, naj se razidejo.

Proti tem tožencem se je imela vršiti razprava že pred enim mesecem, in sicer dne 29 in 30. novembra, torej ravno danes mesec.

Dne 29. nov. je bilo že vse v redu: toženci so v dveh dolgih vrstah sedeli pred sodniki: seveda, kolikor tožencev (16) toliko je bilo tudi jetniških čuvajev. Branitelji, in sicer odvetniki Petronio, dr. Baseggio in dr. Mussafia in kazenska braniteljica dr. Rossi in dr. Pangrazi, so bili na svojem mestu. Predsednik razprave, deželno-sodni svetnik Clarici, je bil dal prečitati obtožnico — ki smo jo mi potem še isti dan popoldne v posebni izdaji „Edinosti“ priobčili v doslovnem prevodu, dočim smo jo danes posneli le na kratko — a za tem je javil, da glavna obteževalna priča Anton Demarco ne more priti na razpravo, ker da se nahaja v bolnišnici.

Državni pravdnik dr. Zenkovich je bil sicer zadovoljen s tem, da bi se prečitala izjava, ki jo je ta priča podal pred preiskovalnim sodnikom, a temu sta se vprla branitelja dr. Pangrazi in odvetnik

Petronio, ki sta zahtevala, da se priča Demarco zasliši osebno, pa tudi če treba v to svrhu odgoditi razpravo. Obenem sta prosila, da bi se, v slučaju odgoditve, pustilo toženca na svobodo.

In sodišče je ugodilo njihovemu predlogu glede odgoditve razprave v svrhu osebnega zaslišanja priče Demarco, ne pa glede izpustitve tožencev na svobodo.

Vsled tega so morali vsi toženci nazaj v zapore, kjer so čakali še cel mesec, namreč do danes.

Tekom tega meseca je pa priča Anton Demarco v bolnišnici — vmrl.

Današnja razprava.

Danes, ob 9. uri je torej zopet pričela razprava.

Razprava ima trajati tri dni: danes, jutri in pojutrišnjem.

Toženec je namreč 16, a prič nič manje nego, 36; ker pa bodo najbrže tudi branitelji predlagali kake priče, bo samo zaslišavanje tožencev in prič porabilo gotovo cela dva dni.

Branitelji so isti, izven odvetnika dr. Baseggio, ki je zadržan vsled bolezn in je prepustil obrambo onih tožencev, ki jih je imel on braniti, dru. Mussafia.

Razpravi predseduje deželno-sodni svetnik Clarici; votantje so deželno-sodna svetnika Parisini in baron Farfoglia ter preiskovalni sodnik dr. Alberti.

Obtožbo vzdržuje sam prvi državni pravdnik dr. Zencovich.

V dvorano je predsednik pustil le najožje sorodnike tožencev.

Dočim je bila zadnjič galerija zaprta, jo je dal predsednik danes odpreti: a te okolnosti se je poslužilo le malo oseb; morda tudi zato, ker se ni vedelo, da bo galerija odprta.

Potem, ko je zopet, kakor zadnjič, konstatoval generalije vseh 16 tožencev, je predsednik še enkrat prečital obtožnico.

Ko je pri tem konstatovanju prišel na vrsto toženec Morassi, ga je predsednik vprašal:

— Bivate z vašimi roditelji?

Tož.: Ne.

Preds.: Zakaj ne?

Tož.: Ker niso v Trstu.

Preds.: Kje pa so?

Tož.: Doma v Maniago.

Preds.: A vi ste stalno nastanjeni v Trstu?

Tož.: Ne, jaz sem tu le po leti.

Preds.: Aha, a po zimski greste domov!

Tož.: Da.

Preds.: Ste se li učili kakega rokodelstva?

Tož.: Da, jaz sem sladolekar!

Preds.: Pa znate sladolek tudi delati, ali samo prodajati?

Tož.: Delati in tudi prodajati.

Na to je predsednik najprej pozval vse oškodovance, namreč gospoda Josipa Gorenjca, Josipa in Josipino Kranjca, Marijo Rogelj, (teh dveh ni bilo na razpravo) Marka Kunej in drugi.

Ko jih je predsednik vprašal, če razumejo italijanski, je gospod Gorenjec odgovoril:

— Ne, ne razumem.

Na to mu je predsednik pojasnil v slovenskem jeziku, da dokler ne bo zaslišan kakor priča, ne sme, dasiravno se je kakor zasebna stranka pridružil postopanju, prisostvovati razpravi.

Za tem ga je povabil, naj se povrne ob 5. uri popoldne.

Isto je predsednik ostalim povedal v italijanskem jeziku.

Na to je pričelo

zaslišavanje tožencev.

Toženec Alojzij Dukič.

Na predsednikovo vprašanje, če se prizna krivim, je dejal:

— Ne.

Preds.: Povejte, kaj ste počeli oni dan?

Tož.: Vstal sem ob 8. uri in se podal proti ribjemu trgu.

Preds.: Potem?

Tož.: Tam sem našel Tagliapietra. Zatem sva šla v gostilno, kjer sva se vstavila eno uro. Potem sva šla v svobodno luko. Ko so šli Slovenci iz svobodne luke, sva šla za njimi.

Preds.: Do kje?

Tož.: Do „Narodnega doma“.

Preds.: A potem? Ste dolgo ostali tam?

Tož.: Šel sem kmalu preč, ker nisem razumel, kaj so govorili.

Preds.: Priča Demarco vas je videl, ko ste lučali kamenje proti šipam knjigarne Gorenjca, da ste sneli tablo babice Rogelj, da ste vrgli kamen v šipo kavarne Minerva in da ste tudi streljali proti kavarni.

Tož.: Ni res. Kako je možno, da sem držal v rokah revolver in sedem kg težek kamen.

Preds.: Videl vas je pa tudi priča Lovretič, ko ste s kolom razbijali po šipi kavarne Minerva.

Tož.: Ni res. Če hočete, obsodite me, a jaz sem nedolžen.

Preds.: Mi bomo obsodili, ali pa oprostili, a to le na podlagi rezultatov razprave.

Drž. pr.: Vi ste bili v ul. Valdirivo?

Tož.: Ne. Bil sem v Via Geppa in pred „Narodnim domom“.

Drž. pr.: Ste slišali vpiti „abbasso i ščavi“?

Tož.: Da, a vpili so Slovenci.

Drž. pr.: Eh vendar, Slovenci niso vpili „abbasso i ščavi“?

Tož.: Ne, vpili so „živio“ in „abbasso“.

Toženec Silvij Tagliapietra.

Preds.: Ste slišali obtožnico?

Tož.: Da.

Preds.: Se li priznate krivim?

Tož.: Ne, jaz sem nedolžen.

Nato je povedal, da, ko se je nahajal pri zelenem mostu, kjer je bil kordon redarjev, ga niso pustili naprej. Ko je pa videl, da so pustili preko kordona nekega Slovence, je zahteval, da pustijo tudi njega. S prva ga niso hoteli pustiti, a potem so ga vendar pustili. Šel je v neko gostilno, kjer je zajutrkoval.

Ko so prišli „Slovenci“ je slišal vpiti: „I ariva, i ariva!“

Šel je iz gostilne in sledil Slovincem pred „Narodni dom“.

Se le pozneje je pri „Volti di Chiozza“ zvedel, da je bilo razbitih več šip.

Preds.: Torej vi niste šli po ulicah Valdirivo, S. Francesco, Acquedotto in drugih?

Tož.: Ne, jaz sem šel le, koder so šli Slovenci iz svobodne luke pred „Narodni dom“.

Preds.: Ste li slišali vpiti „abbasso i ščavi“, „Evviva Garibaldi“ i. t. d.?

Tož.: Ne, ker sem bil se svojimi tovariši med Slovinci.

Preds.: A priča Demarco trdi, da vas je videl, ko ste z drugimi vred sneli tablo babice Rogelj, da ste potem šli s to tablo pred kavarno „Minerva“, kjer ste razbijali šipe, in ste tudi imeli v roki revolver.

Tož.: To ni res.

Preds.: Ste li vi poznali Antona Demarco?

Tož.: Da, poldrugo leto.

Preds.: Odkod?

Preds.: Bila sva člana bivšega društva svobodne misli.

Preds.: Ste li videli ono jutro Demarco-ta?

Tož.: Da, pri Volti di Chiozza.

Trdi, da je bil Demarco neumen in slep do ekscesa.

Preds.: Kako do ekscesa? Če je bil slep, je bil slep.

Trdi, da ko so njega redarji pustili čez kordon, so bile šipe že razbite.

Toženec Teodor Madritz

govori v početku tako tiho, da ga mora predsednik na prošnjo njegovega branitelja dr. Pangrazi, opozoriti, naj govori glasneje.

Izjavi, da je nedolžen. Okolu 9. ure predpoludne je bil šel v „Bošket“ a vrnil se je domov ob pol ene popoldne. Ko je obedoval, je šel popoldne h konjskim dirkam. Zvečer, ko se je vrnil, je šel v kavarno „Reclame“ in še le tam je zvedel o tem, kar se je bilo zgodilo. Tam je prišel v posest malega traku (znak članov N. D. O.), katerega mu je dal neki mladenci v kavarni.

Nato da je slišal neko vpitje na ulici, šel je iz kavarne, da vidi, kaj da se godi, a na ulici ga je neki redar aretoval, menda zato, ker sem imel črno „kravato“.

Bil je član razpuščenega društva „Circolo Saffi“.

Prizna, da je vedel za izlet iz Pule v Trst.

Demarco je poznal samo na videz. Isti Demarco je bil član „Circolo Saffi“, a bil je izključen, ker je bil nekaj ukrad.

Preds.: Demarco je trdil, da vas je videl pred knjigarno Gorenjec in pred kavarno „Minerva“ in v ulici San Nicolo.

Tož.: A jaz nisem bil tam.

Preds.: Videl vam je revolver v roki.

Tož.: Jaz nisem bil tam.

Toženec Ivan Tomè.

Preds.: Se li priznate krivim?

Tož.: Ne.

Preds.: Kaj ste počeli istega dne?

Tož.: Ob 10. uri predpoludne sem bil šel od doma v neko gostilno v ulici Barriera vecchia. Vrnil sem se domov ob 1. uri in pol popoldne.

Preds.: A preiskovalnemu sodniku ste rekli, da ste se vrnili domov ob 11. uri in pol.

Tož.: Ne, vrnil sem se ob 1. uri in pol.

Preds.: Do kdaj ste ostali doma?

Tož.: Približno do 3., na kar sem šel zopet v gostilno, a pozneje sem šel na obrežje, kjer sem ostal skoraj do polnoči. Bil sem pijan in sem prepeval.

Preds.: Kaj ste peli?

Tož.: Ne vem, ker sem bil pijan.

Preds.: Pa tega niste povedali niti na policiji.

Tož.: Seveda ne.

Preds.: Torej vi onega dne niste bili nikjer, kjer so se razbijale šipe?

Tož.: Nikjer, nikjer.

Preds.: Ste li vedeli torej za izlet?

Tož.: Komaj dan prej iz „Piccola“.

Pričo Demarco pozna že 4 leta. On ni bil član nobenega društva.

Preds.: Priča Demarco vas je videl pred knjigarno Gorenjec, pred kavarno „Minerva“ in drugod; videl vas je s palico v roki.

Tož.: To ni res.

Preds.: Sta li bila z Demarcom kaj v sporu?

Tož.: Ne.

Preds.: So pa tudi druge priče, ki potrjujejo, kar trdi Demarco.

Toženec Josip Vidali

je šel iz hiše ob 10. in pol po Acquadotto do Chiozze, kjer se je vstavil do 12. in pol. Ni bil pri obrežju in tudi ne v ulici Valdirivo.

Preds.: Ste videli demonstracije.

Tož.: Sem gledal pri Chiozzi, a čul nisem nikakih klicev. Ko so prišli Slovenci, se je napolnila kavarna Chiozza. Ni slišal prav nobenih klicev. O izgreduh v kavarni „Minerva“ je čul kmalu nato.

Preds.: Ste videli demonstrante, ki so prihajali iz Acquadotta.

Tož.: Da, bilo jih je približno petdeset. Od tožencev nisem videl nobenega. Dan prej sem se udeležil shoda v gledališču „Eden“.

Preds.: Ste bil član kakega društva?

Tož.: Da, društva „Aurelio Saffi“.

Preds.: Ste poznali pričo Demarco?

Tož.: Poznal sem ga na videz, ali on me ni mogel dobro poznati v množici, ker ni nikdar govoril z mano.

Preds.: De Marco trdi, da vas je videl pred Gorenjcem, Minervo in ulico S. Francesco. Vi ste bil nekak „kaporion“ vseh demonstrantov, katere ste vodil do Minerve.

Tož.: De Marco je v treh zaslišanjih govoril vedno drugače.

Preds.: Ste govoril kedaj z De Marcom?

Tož.: Ne, nikdar.

Bran. Petronio: Koliko direktorjev ima kavarna Chiozza?

Tož.: Meni se zdi, dva.

Toženec Aibert Leiler.

Pravi da ni kriv. Šel je zjutraj v kavarno „Eden“ pit kavo približno ob deveti uri.

Preds.: Na policiji ste rekli ob deseti uri.

Tož.: Rekel sem približno ob deseti uri.

Preds.: Kam ste šel iz kavarne?

Tož.: H Chiozzi gledat demonstracije. Demonstrantom sem sledil v razdalji sto korakov. Šel sem z nekim Gentilomo v kavarno Edison.

Preds.: Ste slišali razbijati šipe?

Tož.: Ne! Nato zanika nekatere izpovedbe pred preiskovalnim sodnikom. Iz kavarne Edison sem šel h Chiozzi od tu na Korzo.

Preds.: Ste slišali kaj v kavarni Edison.

Tož.: Čul sem razbijati šipe in zdelo se mi je takoj, da mora biti to v kavarni Minerva. Potem sem se podal h kavarni Chiozza, po tem ko sem bil v kavarni Edison približno četrto ure. Podal sem se v ulico S. Nicolo, kjer sem videl razbite šipe. Čul nisem nikakega petja in nikakih klicev.

Preds.: Koliko demonstrantov je prišlo iz ulice S. Francesco.

Tož.: Približno sto. Bili so sami fantje od 12–15 let.

Preds.: Poznate pričo De Marco?

Tož.: Ne!

Preds.: De Marco pravi, da vas je videl pri kavarni Minerva, kar vam je povedal v obraz.

Tož.: Ni mogoče. De Marco pravi, da me je videl v črni obleki in v črnem klobuku, kar ni res. Bil sem sivo oblečen in sem imel slamnik. De Marco se je vse izmislil. Ni res, da sem jaz bil šel v kavarno Minerva.

Preds.: Vrtar hiše, kjer stanujete pravi, da je slišal stoječ na dvorišču, v četrtem nadstropju neki pogovor, v katerem se je proslavljalo in odobravalo razbijanje kavarne Minerva.

Tož.: To nisem mogel biti jaz, ker pridem domov šele ob eni uri, a vrtar pravi, da je čul ta pogovor opoldne.

Preds.: Ste se udeležili protestnega shoda v „Edenu“.

Tož.: Da, ker me je zanimalo.

Preds.: Ste pristojen v Bovec, kaj ne?

Tož.: Ne, jaz sem pristojen v Trst, ker sem občinski uradnik.

Preds.: Magistrat nam je izrecno naznanil, da ste pristojni v Bovec.

Tož.: Ni res.

Bran. Petronio: Predno ste stopili v občinsko službo, ste bili v državni službi?

Tož.: Da, pri železnici, a sem šel proč radi majhne plače in kratkovidenosti.

Preds.: De Marco je vas videl med demonstranti.

Tož.: Ne. De Marco trdi, da me je videl v kavarni Reclame, a jaz ne zahajam v to kavarno.

Preds.: Ste član kakega političnega društva?

Tož.: Ne. De Marco me je smatral za mazzinijanca.

Bran. Petronio: De Marco trdi, da je šel Leiler v kavarno Minerva.

Toženec Kozma Nuzzi:

Dne 4. septembra sem šel iz hiše ob 10. uri in sem šel v kinematograf Spina, kjer sem uslužben. Ker nisem tam našel gospodarja g. Spino, s katerim sem hotel govoriti, sem se podal na njegovo stanovanje. Opoldne sem šel h kosilu. Popoldne sem bil v kinematografu do 11. ure zvečer.

Preds.: Niste videli demonstracij?

Tož.: Ne, sploh nisem vedel za demonstracije. De Marco priča proti meni zato, ker je ljubosumen name.

Preds.: De Marco pravi, da vas je videl lučati pred Gorenjcem kamenje.

Tož.: Clovek, ki se hoče maščevati nad mano, se izmisli lahko vse mogoče. On je bil ljubosumen name. Poznavam se že štiri leta.

Bran. Rossi zahteva od predsednika, naj vpraša obtoženca, kako je bil aretiran.

Preds.: Se je že zgodilo.

Toženec Cezar Ancona.

Preds.: Se priznate krivim?

Tož.: Ne.

Preds.: Povejte, kaj ste počeli onega dne.

Tož.: Vstal sem ob 8. uri in pol in sem se podal v kopališče „Excelsior“ v Barkovlje. Ko sem se vrnil, sem našel kordon redarjev pri zelenem mostu. Pozneje sem čul vpiti: „Evviva il nostro podestà“ in sem videl, da so ga nosili na rokah. Šel je dalje po mestu. Med demonstranti mu je nekdo rekel: „Bravo piccio, bravo piccio!“

Pozneje, okoli 10. ure in pol, ko je bil pri Volti di Chiozza, je čul vpitje demonstrantov v ulici Valdirivo. V ulici San Nicolo, je on prišel nasproti demonstrantom, ki so metali kamenje proti neki „Jadranski Banki“.

Taji, da je on lučal kamenje.

Ni šel preko ulice San Francesco.

Preds.: Neki Morassini pa trdi, da vas je videl pred kavarno Minerva in v ulici San Francesco, Redar Anzulovič trdi, da vas je videl pri „Jadranski Banki“ lučati kamenje, in da ste tam vpili: „Avanti senza paura!“

Tož.: To ni res. Jaz sem bil sam v strahu.

Preds.: Vendar ste rekli, kakor sami priznavate, „avanti, avanti!“

Tož.: Da, to sem rekel, ker sem se bal, in sem čul naprej.

Preds.: Čudno, da vi, ki toliko govorite, ste hoteli iti naprej, mesto da bi šli nazaj proti vašemu domu.

Na vprašanje, kaj je počel popoldne, je toženec rekel, da so prišli redarji na dom vprašati po nekem „moro“, a jaz nisem moro, jaz sem „rosso“, in potem so redarji vzeli mene.

Preds.: Naj bo „moro“, „biondo“ ali „rosso“, dejstvo je, da so ravno vas videli lučati kamenje.

Tož.: A jaz nisem lučal kamenja.

Bran. dr. Mussafia: Ste li bil kedaj bolan?

Tož.: Da štirikrat.

Tož. Marij Valle.

Predsednik veli odstraniti toženca Gennaro Russo.

Preds.: Se li priznavate krivim?

— Ne.

Preds.: Povejte, kako je bilo onega dne.

Tož.: Pove, da je bil skupaj z demonstranti pred knjigarno Gorenjec. Slišal je vpitje, žvižganje. Ob 11. uri in tri četrt je šel pred kavarno Minerva, kjer je bilo že vse razbito. O tem je bil zvedel že prej v kavarni Chiozza.

O ostalih poškodovanjih je zvedel še le popoldne. O drugih demonstracijah ne ve nič.

O prihodu izletnikov je vedel že tedaj prej.

Preds.: Opozarjam vas, da toženec Russo trdi, da vas je videl lučati kamenje v ulici Nuova.

Tož.: Russo se moti. Prej je dolžil nekoga družega, nekega Vito.

Toženec Viktor Bevilacqua.

Ni bil on oni Vito, ker ga kličejo Vito mesto Vitorio.

Preds.: Kaj ste počeli onega dne?

Tož.: Šel sem s prijatelji nekoliko po mestu. Pri zelenem mostu smo našli kordon redarjev. Vrnili smo se nazaj. Pri ulici Valdirivo smo čuli vpitje. Pri Volti di Chiozza smo zvedeli, da je bilo mejtem v kavarni Minerva vse razbito. Sli smo gledat iz radovednosti. Z menoj je bil Valle.

Trdi, da ni videl ne čul drugega, nego vpitje in žvižganje.

Preds.: Torej vi niste ne vpili, ne žvižgali, ne počeli nič drugega.

Tož.: Ne.

Preds.: Ste poznali pričo Demarco?

Tož.: Da, iz kavarne „Reclame“, a se mi je zdel abnormalen, ker je o belem dnevu na Barriero pel cesarsko himno.

Preds.: Demarco vas je videl, ko ste lučali kamenje pri knjigarni Gorenjec, pri kavarni Minerva in drugod.

Tož.: To ni res. Bil sem ob 10. uri in pol pri zelenem mostu.

Branitelj dr. Rossi: Kako ste bili oblečeni?

Tož.: Sivo.

Slednjič izjavi toženec: Gennaro Russo je dolžil nekega Vito, ki dela v fužini Galatti; jaz delam v isti fužini in ker se slučajno imenujem Vittorio, so aretovali mene po pomoti.

Bran. dr. Rossi: Prosim gospod predsednik, je li Demarco spontanno obdolžil toženca Bevilacqua, ali ga je prepoznal še le potem, ko mu je bil pokazan?

Preds.: Ne prepoznal ga je potem.

Toženec Henrik Müller.

Preds.: Vam je znano, česa ste toženi?

Tož.: Da.

Preds.: Ste li krivi?

Tož.: Ne.

Preds.: Koliko časa ste v Trstu?

Tož.: Prišel sem 8 dni prej, nego sem bil aretovan.

Preds.: Kaj ste počeli onega dne?

Tož.: Zjutraj sem bil z Madritzem do 10. ure. Iskal sem dela. Potem sem se bil šel preobleč. Ostal sem doma do 11. ure in četrt. Potem sem šel zopet od doma. Šel sem na Acquadotto šetati se. Pred kavarno Minerva sem našel kakih 20 oseb, ki so gledale. Kavarna je bila že razdejana.

Šel sem potem proti Volti di Chiozza, kjer sem našel več gruč ljudi. Tam je bilo tudi redarjev. Šel sem, da vidim, kaj se godi, ko sem prišel bliže, me je neki agent aretoval, zato, ker sem bežal. Bežal sem pa zato, ker sem videl bežati tudi druge.

Preds.: Niste položili roke na nikogar?

Tož.: Ne.

Preds.: Ste li vedeli prej, da pridejo iz Pule izletniki?

Tož.: Da.

Preds.: Priča Spazzapan trdi, da ste udrihali po nekem Slovencu.

Tož.: To ni res.

Preds.: Priča Gržina pa trdi, da vas je videl v gruči 30 oseb, ko ste udrihali dva Slovence.

Tož.: Priča se moti.

Preds.: Priča Demarco trdi pa tudi, da vas je videl lučati kamenje pri kavarni Minerva in drugod.

Tož.: To ni res. Jaz sem prišel pred kavarno, ko je bila že razdejana. Demarco se moti.

Bran. dr. Pangrazi: Vaš brat je poznal pričo Demarco?

Tož.: Ne, ker je kratkoviden.

Toženec Alojzij Morassi.

Preds.: Je li res, kar trdi obtoženca o vas?

Tož.: Ne, jaz nisem storil ničesar; jaz sem samo prodajal sladoled.

Preds.: Povejte, kaj ste počeli onega dne.

Tož.: Vstal sem ob 5. uri in pol in sem šel na delo. Ob 10. uri sem šel z vozičem prodajati sladoled in sicer v „fondo Coroneo“. Ob 11. uri sem videl v ulici San Francesco množico ljudi. Bežal sem, ker sem se bal, da mi zvrnejo voziček. Ob 2. uri popoldne sem šel obedovat.

Preds.: Ste li slišali vpiti?

Tož.: Ne.

Preds.: Torej vi niste videli ne slišali ničesar?

Tož.: Nič, nič!

Preds.: Ste li vedeli, da je bila kavarna razdejana?

Tož.: Zvedel sem šele v zaporu.

Preds.: Priča Drufovka trdi, da vas je videl pred knjigarno Gorenjec, kjer ste kričali „Abbasso i schavi!“

Tož.: Kako bom jaz kričal kaj takega, ko tudi Slovencem prodajam sladoled.

Preds.: Tudi priča Lovretič vas je videl tam, in tudi on trdi, kakor Drufovka, da ste bili oblečeni v črno, in da vas je slišal vpiti „abbasso i schavi!“

Preds.: Drufovka trdi tudi, da vas pozna prav dobro, ker ste prihajali vsaki dan ob 2. uri popoldne v ulico Valdirivo prodajati sladoled. Obenem trdi Drufovka, da oni dan niste imeli voziča se sladoledom.

Bran. dr. Mussafia: Kako ste bili oblečeni?

Tož.: V navadni obleki za delo.

Toženec Gennaro Russo.

Preds.: Se li priznate krivim?

Tož.: Ne.

Preds.: Povejte, kako je bilo oni dan.

Tož.: Vstal sem in šel od doma ob 8. uri in sem se podal na policijo po nekem opravilu. Ob 9. uri sem sam šel s policijo. Pozneje sem videl demonstracijo. Šel sem za demonstranti iz radovednosti. Nisem slišal nobenega vpitja.

Preds.: Kako pa to, da ste preiskovalnemu sodniku rekli, da ste slišali vpiti: „evviva Trieste italiana, abbasso i schavi, abbasso i cosachi!“

Tož.: Tega nisem rekel preiskovalnemu sodniku.

Preds.: Torej se je sodnik izmislil.

Tož.: Ma... Potem sem sledil demonstrantom v via San Francesco in Acquadotto. Pred kavarno Minerva sem videl, kako so lučali kamenje in razbijali šipe.

Pozneje sem bil aretovan na Novem trgu pred Kreditnim zavodom.

Preds.: Da, zato, ker ste lučali kamenje proti redarjem.

Tož.: To ni res.

Preds.: Torej je li množica kričala, ali ne?

Tož.: Kričala je, a ni se razumelo kaj.

Preds.: V ulici Nuova ste videli lučati kamenje proti neki banki?

Tož.: Da, to sem videl.

Preds.: Ste slišali v ulici San Francesco kričati: „andemo al caffè Minerva“?

Tož.: Da.

Preds.: Poznate katerega tožencev.

Tož.: Nobenega.

Preds.: Vaše današnje izjave stoji v nasprotju s onimi, ki ste jih podali preiskovalnemu sodniku.

Tož.: Mogoče.

Preds.: A vi morate to protislovje opravičiti.

Tož.: Jaz ne vem...

Preds.: Ste slišali strel iz revolverja?

Tož.: Ne.

Preds.: Kako daleč ste bili?

Tož.: Jaz sem bil pred kavarno „Edison“, ki je 50 korakov daleč.

Preds.: Kam so hoteli iti demonstrantje od kavarne Minerva?

Tož.: K sv. Jakobu, po Barriero.

Preds.: Ko ste prišli v ulico Nuova, so li bile že razbite šipe pri tamošnjih bankah.

Tož.: Še prej, nego sem šel h kavarni Minerva.

Preds.: A preiskovalnemu sodniku ste povedali ravno nasprotno.

Tož.: Ni res! Povedal sem mu ravno tako, kakor sedaj, in to mnogokrat.

Preds.: Ste li poznali katerega demonstrantov. Kakšne vrste ljudje so bili?

Tož.: Večinoma lepo oblečeni 16-letni mladeniči.

Preds.: Torej vi niste storili ničesar?

Tož.: Ničesar.

Preds.: A redar Cesar, ki vas je aretoval, pravi, da je to storil zato, ker ste zalučali kamen proti njemu.

Tož.: To ni res.

Preds.: Preiskovalnemu sodniku ste bili omenili nekega Vito in toženca Bevilacqua. Ste li videli Marija Valle?

Tož.: Da, sem videl, ko je držal kamen v roki, a ko se je približal redar, je Valle izpustil kamen.

Redar je vsled tega po pomoti aretoval mene.

Preds.: Preiskovalnemu sodniku ste pa rekli, da je Valle zalučal kamen proti redarju.

Tož.: Rekel sem mu tako, kakor pravim danes tukaj.

Predsednik tožencu Valle: Stopite sem.

Tožencu Russo: Ste poznali prej Valle ja?

Russo: Le na videz. Seznanil sem se z njim potem nekega prijatelja v kavarni.

Nadaljevanje v jutranji jutranji številki.